

Situering

In voorbereiding van de hoorzitting op 16 april 2009 over de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen en het ontwerp maatregelenprogramma werden door de SERV, de Mineraad en de SALV een aantal detailvragen gesteld waarop een schriftelijk antwoord gevraagd werd. De vragen zijn opgelijst onder punt 1 van de nota en de antwoorden onder punt 3. Tijdens de hoorzitting zelf werden een aantal aanvullende vragen geformuleerd. Die vragen zijn opgelijst onder punt 2 van de nota en de antwoorden onder punt 4.

1 Schriftelijke te beantwoorden vragen

1. biologische indices
  - hoe werden deze onderbouwd? Graag link naar documenten waarin wetenschappelijke onderbouwing is uitgewerkt (toelichting op p. 106-107 is zeer verwarrend)
  - waarom % verhard oppervlakte als maat voor de graad van morfologische degradatie?
2. functietoekenningen : er wordt verwezen naar de BBP, maar de daarin vermelde functietoekenningen werden als niet bindend voorgesteld.
  - wat is het statuut van de functietoekenningen?
  - oeverzones en overstromingsgebieden worden niet vastgelegd, maar er worden wel maatregelen voorzien?
3. achtergrondwaarden : worden meegenomen bij de doelstellingen inzake grondwater.
  - gebeurt dit ook voor oppervlaktewater?
4. landdrainage : geeft geen aanleiding tot aanduiding als “sterk veranderd” waterlichaam
  - waarom niet?
5. nitraat in freatische grondwaterlichamen (p. 65)
  - kunnen deze grafieken omgezet worden in kaarten van het Vlaams gewest?
6. monitoringsstrategie komende jaren (p. 144)
  - is het mogelijk om de tijdshorizon van deze grafiek aan te passen vb. tot 2012 of 2015? (de huidige grafiek loopt maar van 2006 t/m 2009)
7. afbakening waterlichamen
  - hoe is dit gebeurd? vb. Deurganckdok is “sterk veranderd”, het Kanaal Gent- Terneuzen is volledig zout ...

2 Bijkomende vragen tijdens hoorzitting

1. oppervlaktewater : geen duidelijk zicht op de huidige toestand
  - wat is de toestand per waterlichaam (per parameter, per meetpunt)?
  - op welk meetpunt van het waterlichaam wordt de norm overschreden en hoeveel is de overschrijding? wat is de doelafstand?

2. Is het mogelijk om de studies van ILVO en de procesmatrix van VITO te bekomen die gebruikt zijn voor het milieukostenmodel.
3. Wat is de kostenverdeling van maatregelen in uitvoering van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater (zie groep 1) versus extra maatregelen mbt de waterzuivering in het maatregelenprogramma?

3 Antwoorden

1. biologische indices

- hoe werden deze onderbouwd? Graag link naar documenten waarin wetenschappelijke onderbouwing is uitgewerkt (toelichting op p. 106-107 is zeer verwarrend)

Bij de onderbouwing van de biologische indices dient onderscheid gemaakt te worden tussen de natuurlijke waterlichamen¹ enerzijds en de kunstmatige² en sterk veranderde waterlichamen anderzijds. De toelichting op p. 106-107 is enkel van toepassing voor de kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen.

Voor de natuurlijke waterlichamen werden voor de diverse biologische kwaliteitselementen voor de verschillende categorieën oppervlaktewaterlichamen typespecifieke beoordelingssystemen ontwikkeld. Dit gebeurde in een reeks wetenschappelijke studies in opdracht van de VMM die werden uitgevoerd door universiteiten en andere wetenschappelijke instellingen zoals INBO. Al deze studies werden opgevolgd door een stuurgroep van experts en de resultaten ervan werden teruggekoppeld met de CIW-KRW-subwerkgroep “doelstellingen oppervlaktewater”. Verscheidene van deze beoordelingssystemen werden na afloop van de studies nog verder verfijnd of aangepast, onder meer naar aanleiding van de interkalibraties op Europees niveau. Om een overzicht te bieden van alle biologische beoordelingssystemen werd door de VMM een document samengesteld (VMM, 2008) met een duidelijke beschrijving van alle beoordelingssystemen, met de nodige verwijzingen naar alle relevante documenten, zoals de eindrapporten van de uitgevoerde studies.

Voor de kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen werden specifieke doelstellingen opgesteld per type en/of per waterlichaam, op basis van de beoordelingssystemen voor natuurlijke waterlichamen van het meest vergelijkbare natuurlijke type. De concrete uitwerking hiervan verschilt per categorie oppervlaktewater:

- voor de categorie rivieren (m.u.v. het type MLz = zoet mesotidaal laaglandestuarium) werd door het INBO een generieke methode ontwikkeld voor het vastleggen van de doelstellingen voor alle kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen. Deze methode werd verder uitgewerkt en toegepast in een ad-hoc werkgroep bestaande uit medewerkers van VMM, INBO en ANB. De resultaten hiervan werden steeds teruggekoppeld met de CIW-KRW-subwerkgroep “doelstellingen oppervlaktewater”.
- voor de categorie meren werden de doelstellingen per kunstmatig of sterk veranderd waterlichaam vastgelegd in een wetenschappelijke studie. Deze studies werden eveneens uitgevoerd in opdracht van de VMM (behalve voor waterlichaam VL05_187 = Antwerpse havendokken + Schelde-Rijn, waarvoor een studie in opdracht van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen werd uitgevoerd) en opgevolgd door een stuurgroep van experts. De resultaten werden eveneens teruggekoppeld met de CIW-KRW-subwerkgroep “doelstellingen oppervlaktewater”.
- voor de categorie overgangswateren en voor het riviertype MLz werd bij het ontwikkelen van de beoordelingssystemen reeds rekening gehouden met het ecologisch potentieel omdat al deze waterlichamen sterk veranderd of kunstmatig zijn. Voor deze waterlichamen werden dus geen verdere aanpassingen doorgevoerd.

---

¹ Natuurlijke waterlichamen worden verder ingedeeld in categorieën rivieren, meren, overgangswateren en kustwateren. Zie alinea 2.2.1 in het stroomgebiedbeheerplan.

² Kunstmatige waterlichamen zijn de door de mens aangelegde oppervlaktewateren. Zie alinea 2.2.1 in het stroomgebiedbeheerplan.

De werkwijze wordt net als voor natuurlijke waterlichamen toegelicht in het overzichtsdocument (VMM, 2008) en bevat alle nodige verwijzingen naar relevante literatuur. De resulterende tabel met doelstellingen per waterlichaam is in de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen opgenomen.

Referentie:

VMM (2008). Biologische beoordeling van de natuurlijke, sterk veranderde en kunstmatige oppervlaktewaterlichamen in Vlaanderen conform de Europese Kaderrichtlijn Water. Vlaamse Milieumaatschappij, Erembodegem.

→ waarom % verhard oppervlakte als maat voor de graad van morfologische degradatie?

Het percentage verharde oppervlakte nabij de oever werd gebruikt als maat voor de graad van morfologische degradatie bij het vastleggen van de doelstelling voor kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen aanleunend bij de categorie rivieren, voor de biologische kwaliteitselementen "vis" en "macro-invertebraten".

Dit percentage bleek bij het opstellen van de doelstellingen het meest betrouwbare en beschikbare cijfer te zijn om te gebruiken als maat voor de morfologische degradatie. Alternatieve benaderingen leverden minder realistische resultaten op, ofwel bleek dat het nodige cijfermateriaal niet voorhanden was. De gebruikte formule bleek na doorrekening en controle door de experts realistische en bruikbare resultaten op te leveren. De werkwijze wordt meer in detail toegelicht in het overzichtsdocument (VMM, 2008). Indien mogelijk en waar relevant zal bij het volgende stroomgebiedbeheerplan een meer verfijnde benadering toegepast worden.

2. functietoekenningen : er wordt verwezen naar de BBP, maar de daarin vermelde functietoekenningen werden als niet bindend voorgesteld.

→ wat is het statuut van de functietoekenningen?

Voor wat grondwater betreft, staat duidelijk beschreven wat de impact telkens is. Er is sprake van "engagements" voor de waterbeheerders, planmakende overheden en advies- en vergunningverlenende overheden om rekening te houden met de functies bij hun werkzaamheden.

Voor de functietoekenningen voor oppervlaktewaterlichamen wordt niet echt verwezen naar de bekkenbeheerplannen. Er wordt gemeld dat er aan de functietoekenningen in de bekkenbeheerplannen niets wijzigt. De functies toegekend aan de waterlichamen in de bekkenbeheerplannen zijn functies die betekenis hebben op bekkenniveau en dus niet op stroomgebiedniveau. Het toekennen van functies op niveau van een stroomgebied situeert zich op een hoger abstractieniveau dan het bekkenniveau.

Het stroomgebiedbeheerplan bevat de in bijlage I bij het decreet vernoemde gegevens. Het decreet IWB koppelt geen rechtstreekse gevolgen aan de toekenning van functies. Het al dan niet toekennen van een waterfunctie legt geen onmiddellijke beperkingen op aan de bestaande waterfuncties noch maakt het nieuwe functies vergunbaar. Bedoeling is dat de verschillende functies kunnen worden verweven.

De functietoekenningen duiden de gewenste toestand aan. Het niet toekennen van functies betekent dus níet dat deze functies onmogelijk worden.

Voor het toekennen van de functies werd door de CIW een handleiding opgemaakt, als een onderdeel van de methodologie voor het opmaken van bekken- en deelbekkenbeheerplannen.

De gevolgen voor de functietoekenningen zijn:

- voor de waterbeheerders: het waterbeheer zodanig afstemmen dat de functies niet gehinderd worden of mogelijk worden/blijven;
- voor de planmakende overheden: uit de functietoekenningen vloeit het engagement voort om er bij de opmaak van plannen rekening mee te houden;

- voor de advies- en vergunningverlenende overheden: uit de functietoekenningen vloeit het engagement voort om er bij de advisering en vergunningverlening rekening mee te houden, maar het bestaande juridische kader primeert steeds.

De bekkenbeheerplannen zijn vastgesteld door de Vlaamse Regering, dit wil zeggen dat de inhoud ervan een engagement inhoudt. De bindende bepalingen hebben enkel betrekking op acties waarvoor er van de Vlaamse Regering gevraagd wordt, het uitgestippelde beheer met implicatie naar de ruimte en mogelijk bestemming van gebieden te ondersteunen en goed te keuren. De waterbeheerder wordt gesteund door de bindende bepalingen wanneer hij in de loop van de planperiode de noodzakelijke stappen onderneemt ter voorbereiding van realisatie van het project.

Voor elk lijnvormig oppervlaktewater gelden basisfuncties, ze worden niet expliciet toegekend:

- basisaanvoer en basisafvoer
  - structuurkwaliteit en waterkwaliteitsbeheer
  - het algemene gebruik voor menselijke aanwending.
- oeverzones en overstromingsgebieden worden niet vastgelegd, maar er worden wel maatregelen voorzien?

Het decreet betreffende het integraal waterbeleid voorziet dat in het stroomgebiedbeheerplan oeverzones en overstromingsgebieden voor de waterwegen kunnen aangeduid worden op kaart voor zover deze het belang van een bekken overstijgen.

In voorliggende stroomgebiedbeheerplannen worden geen bijkomende oeverzones en overstromingsgebieden afgebakend.

Dit sluit echter niet uit dat er geen voorstellen geformuleerd kunnen worden voor de aanleg ervan, bv visieontwikkeling in het kader van maatregel tegen wateroverlast.

In de volgende generaties stroomgebiedbeheerplannen kunnen deze voorstellen worden meegenomen.

3. achtergrondwaarden : worden meegenomen bij de doelstellingen inzake grondwater.

- gebeurt dit ook voor oppervlaktewater?

Het bepalen van achtergrondwaarden voor grondwater is gebeurd in navolging van de Grondwaterrichtlijn. Anderzijds is het zo dat hydrogeologische omstandigheden sterk de "natuurlijke" grondwaterkwaliteit bepalen.

Er is in het ontwerp-besluit over de milieukwaliteitsnormen een bepaling opgenomen dat bij de toetsing van metalen aan de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater mag rekening gehouden worden met de natuurlijke achtergrondconcentratie van die metalen en hun verbindingen als die de naleving van de milieukwaliteitsnormen zouden beletten. Dit is een bepaling die ook is opgenomen in de Europese dochterrichtlijn prioritair stoffen.

M.a.w. de achtergrondwaarden worden niet verrekend bij de vaststelling van de normen zelf, maar wel achteraf bij de toetsing van de waterkwaliteit aan de normen.

4. landdrainage : geeft geen aanleiding tot aanduiding als "sterk veranderd" waterlichaam

- waarom niet?

Zie de toelichting op de hoorzitting: het is een criterium dat niet weerhouden is in het DIWB.

5. nitraat in freatische grondwaterlichamen (p. 65)

- kunnen deze grafieken omgezet worden in kaarten van het Vlaams gewest?

De grafieken hebben tot doel de evolutie van nitraat doorheen de tijd te beoordelen. In de kaartenatlas van de Schelde en van de Maas zijn kaarten opgenomen die de chemische toestand

weergegeven per grondwaterlichaam. De detaillering van die toestand naar kwaliteitselementen (nitraat, pesticiden,...) wordt met een tabel weergegeven in hoofdstuk 5.3.2.

Daarnaast zijn er ook kaarten te vinden in VRIND, MIRA en de wetenschappelijke rapporten - Grondwaterbeheer in Vlaanderen en de systeembrochures. Meer info op www.vmm.be

6. monitoringsstrategie komende jaren (p. 144)

- is het mogelijk om de tijdshorizon van deze grafiek aan te passen vb. tot 2012 of 2015? (de huidige grafiek loopt maar van 2006 t/m 2009)

De monitoringstrategie voor de komende jaren is gelijk aan die van 2009, gelet op de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn (kortweg: maandelijkse peilmetingen; 2 x per jaar analysecampagne in freatisch grondwatermeetnet, jaarlijks analysecampagne in primair meetnet.

7. afbakening waterlichamen

- hoe is dit gebeurd? vb. Deurganckdok is "sterk veranderd", het Kanaal Gent- Terneuzen is volledig zout ...

Principe

Bij de afbakening is vertrokken van volgende uitgangspunten:

- relevantie op Europese schaal;
- typologie in functie van ecoregio, oppervlakte van het stroomgebied, etc.;
- bekken- en deelbekkengrenzen;
- relevantie in het hydrografisch geheel – pragmatische aanpak.

Toelichting

1° relevantie op Europese schaal

In Vlaanderen werd ervoor gekozen om de grens voor de rivierwaterlichamen te leggen op stroomgebieden groter dan 50 km². De vele kleine waterlopen die ons gewest rijk is, zijn niet weerhouden om te rapporteren op een Europese schaal.

Zowel de grote als de kleine waterlichamen komen aan bod in de bekkenbeheerplannen en/of de deelbekkenbeheerplannen.

De bovenstaande keuze heeft aanleiding gegeven tot drie klassen waterlichamen in Vlaanderen:

- a) de Vlaamse waterlichamen met een stroomgebied > 50 km² (over deze waterlichamen wordt gerapporteerd aan de Europese commissie;
- b) de lokale waterlichamen van 1ste orde met een stroomgebied van 10 tot 50 km²
- c) de lokale waterlichamen van 2de orde met een stroomgebied van <10 km²

Ook *bevaarbaarheid* vormt een criterium: Vlaanderen telt vele kanalen die hydrografische (deel)bekkens binnen en soms ook buiten Vlaanderen met elkaar verbinden of doorkruisen.

De meer-waterlichamen werden afgebakend vanaf een oppervlakte van 0,5 km² (50 ha) conform de minimumvereisten van de KRW. De afbakening van de lokale meer-waterlichamen (met een oppervlakte kleiner dan 50 ha) is nog lopende.

Als overgangswaterlichamen werden alle oppervlaktewateren aangeduid die de verbinding vormen tussen de rivierwaterlichamen en het (Federaal) kustwaterlichaam.

Ten slotte werd het Zwin aangeduid als kustwaterlichaam omwille van de oppervlakte (bij vloed > 50 ha) en het waardevol karakter voor het natuurbehoud.

2° typologie in functie van ecoregio, oppervlakte van het stroomgebied, etc.

Een waterlichaam behoort steeds tot één type. Als een waterloop verandert van type – bv. omwille van de toename van het stroomgebied - betekent dit automatisch ook een waterlichaamsgrens.

Heel veel oppervlaktewateren in Vlaanderen zijn ‘kunstmatig’ of ‘sterk veranderd’. Voor dergelijke waterlichamen moet onderzocht worden bij welk type zij *aanleunen*, d.w.z. met welk type vertonen hun kenmerken de grootste gelijkenissen?

De verdere opdeling van de waterlichamen van het type ‘kleine beek’ (<50 km²) maakt momenteel het onderwerp uit van een specifieke studie in opdracht van de VMM binnen het kader van de CIW.

3° bekken- en deelbekkengrenzen

Een oppervlaktewater wordt in regel verknipt op de (deel)bekkengrenzen.

Uitzondering daarop vormen de kanalen, die vaak geen of slechts een geringe wateruitwisseling hebben met het gebied waar zij door lopen. Zo werd bv. heel het Albertkanaal – zelfs met inbegrip van het deel gelegen in het Maasbekken – afgebakend als één waterlichaam.

4° relevantie in het hydrografisch geheel – pragmatische aanpak.

Ten einde het totaal aantal Vlaamse waterlichamen beperkt te houden werd in een klein aantal gevallen afgeweken van bovenstaande principes.

Zo werd bv. het Kanaal Brugge-Sluis (Damse vaart) als lokaal waterlichaam afgebakend omwille van zijn geringe wateruitwisseling met het omliggende water en ook het Spierekanaal (Vlaams deel) niet weerhouden als Vlaams waterlichaam omwille van de zeer beperkte lengte en het feit dat het doorslaggevend beheer over dit kanaal zich in Frankrijk en Wallonië situeert.

Het Deurganckdok is toegevoegd aan het aangrenzend Zeeschelde-waterlichaam omdat het geen zin heeft een afzonderlijk waterkwaliteitsbeheer te voeren voor een getijdok waar het Scheldewater twee maal per etmaal in- en uitstroomt. Als gevolg van een analoge redenering werden de Gentse havendokken samen met het Kanaal-Gent-Terneuzen (Vlaams gedeelte) als één waterlichaam afgebakend. Idem voor de Zeebrugse achterhaven en het Boudewijnkanaal (incl. de Brugse haven). Het kanaal Gent-Terneuzen is als een kunstmatig waterlichaam aangeduid. Het heeft aanleunend type grote rivier gekregen. Bij de opmaak van het GEP is er geen verhoogde zout-norm toegekend.

4 Antwoorden op bijkomende vragen

1. oppervlaktewater : geen duidelijk zicht op de huidige toestand

→ wat is de toestand per waterlichaam (per parameter, per meetpunt)?

→ op welk meetpunt van het waterlichaam wordt de norm overschreden en hoeveel is de overschrijding? wat is de doelafstand?

Het stroomgebiedbeheerplan geeft op een eerder nieuwe, doch duidelijke wijze een zicht op de waterkwaliteit.

De waterkwaliteitstoestand wordt toegelicht in de brede zin zoals de KRLW dat vraagt: per waterlichaam rapporteren over de ecologische en de chemische toestand.

Hoofdstuk 5.1 bevat een beschrijving van de meetnetten, een toelichting over de methode die gehanteerd is voor de beoordeling van de toestand en het potentieel. Belangrijk aspect aan die beoordelingsmethode is dat de fysico-chemische elementen de toestand niet minder goed dan matig kunnen maken. Ontoereikende of slechte klassen voor die elementen geven in de bepaling van de chemische toestand aanleiding tot een matige score.

Tenslotte bevat hoofdstuk 5.1 een synthese van de beschikbare resultaten. Die synthese is gebaseerd op een 9 kaarten in de kaartenatlas (kaart 5.3 – 5.12). Daarnaast is er ten behoeve van het openbaar onderzoek op de website een geoloket uitgebouwd met fiches per grondwater- en oppervlaktewaterlichaam: <http://www.volvanwater.be/achtergrondinformatie/informatie-per-waterlichaam>

De fiches per waterlichaam voor oppervlaktewater kunnen worden geconsulteerd via http://geoloket.vmm.be/krw_mkn/map.phtml

De fiches voor grondwater kunnen worden geconsulteerd via http://geoloket.vmm.be/krw_mkn/tabel_GWL.php

Ter illustratie van de beoordelingsmethode per WL kan de fiche met monitoringresultaten voor oppervlaktewaterlichaam VL05_094 geconsulteerd worden door te klikken op 'monitoring' in deze webpagina http://geoloket.vmm.be/krw_mkn/fiches.php?waterlichaam=VL05_94

Beschrijving van de inhoud van die fiche:

De gemonitorde biologische kwaliteitselementen macro-invertebraten en vissen scoren ontoereikend.

Bij de ondersteunende fysico-chemische parameters, gemeten in meetpunt met nummer 365000 (linksboven op fiche), komen alle klassen voor. De minst goede klasse is slecht. Voor het luik fysico-chemie is de score dus slecht. In de totale beoordeling herschalen we dat naar matig en zijn dus de ontoereikende scores voor macro-invertebraten en vissen doorslaggevend.

De beoordelingsmethode in uitvoering van KRLW beoordeelt de omvang van normoverschrijding en doelafstand in klassen (een aantal nog te realiseren stappen).

2. Is het mogelijk om de studie van ILVO en de procesmatrix van VITO te bekomen die gebruikt zijn voor het milieukostenmodel.

De studie 'Reductiepotentieel en kosten van beleidsmaatregelen met betrekking tot diffuse en puntbronnen' werd eind 2007 door het ILVO in opdracht van de VMM uitgevoerd ter stoffering van het Milieukostenmodel. Het rapport wordt in bijlage toegevoegd. De resultaten van die studie in de vorm van kosten en effecten van de maatregelen zijn ook opgenomen in de maatregelenformulieren.

De studie 'Milieukostenmodel Water voor Vlaanderen, berekeningen voor het stroomgebiedbeheerplan 2009' is uitgevoerd in 2008 door VITO in opdracht van het Vlaamse Gewest. Het rapport wordt in bijlage toegevoegd. De resultaten van deze studie zijn gebruikt bij de opmaak van het maatregelenpakket van maatregelengroep 7B (Verontreiniging oppervlaktewater).

3. Wat is de kostenverdeling van maatregelen in uitvoering van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater (zie groep 1) versus extra maatregelen mbt de waterzuivering in het maatregelenprogramma?

Voor de volgende cijfergegevens wordt net als bij de opmaak van het maatregelenprogramma en de modelsimulaties van de referentietoestand, de gekende situatie op 01.01.2007 genomen.

Basismaatregel 'Richtlijn Stedelijk Afvalwater'

De totale investeringskost voor de aanleg van gewestelijke collectoren en de bouw van nieuwe en de renovatie van bestaande rioolwaterzuiveringsinstallaties in uitvoering van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater (sinds de oprichting van de NV Aquafin is dit in detail gekend) bedraagt ruim 2,563 miljard euro. Op 01.01.2007 waren hiervan reeds voor een bedrag van 2,177 miljard euro investeringen uitgevoerd (85%).

De totale investeringskost resulterend uit de gelijktijdige investeringen in gemeentelijke rioleringen is echter niet beschikbaar, gelet op de belangrijke inzet van eigen middelen door de gemeenten waarover ten aanzien van het Vlaamse Gewest geen rapporteringsplicht bestaat. In de toekomst hopen wij hieromtrent een volledige(re) visie te kunnen aanbieden via de inmiddels in gebruik genomen rapporteringsmodule van de economisch toezichthouder.

Basismaatregel 'Uitbouw van de saneringsinfrastructuur in het centraal gebied door de uitvoering van de lopende bovengemeentelijke investeringsprogramma's (t/m IP 2005) en gemeentelijke investeringsprogramma's (t/m GIP 2003)' – zie ook maatregelenprogramma 7B_023 en 7B_024.

In het centrale gebied waren op 01.01.2007 nog voor ruim 1,550 miljard euro investeringen gepland in uitbouw en optimalisatie van gewestelijke (646 mio euro) en/of gemeentelijke

saneringsinfrastructuur (904 mio euro, waarvan ongeveer 1/3^e gesubsidieerd door het Vlaamse Gewest). Al deze projecten zijn reeds geruime tijd opgedragen. Het betreft investeringen in optimalisaties van bestaande infrastructuur en/of de aansluiting op centrale zuiveringsinfrastructuur van lozingen van afvalwater van agglomeraties kleiner dan 2.000 inwonerequivalenten (gelegen buiten de scope van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater). De gemiddelde uitvoeringstermijn voor dergelijke investeringsprojecten bedraagt ongeveer 6 jaar. Het is de betrachting tegen uiterlijk eind 2010 zoveel mogelijk van deze projecten gerealiseerd te hebben.

Aanvullende maatregel 'Uitbouw van de saneringsinfrastructuur in het buitengebied door de aanleg van inzamelings-, transport- en zuiveringsinfrastructuur (realiseren van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen) – zie ook maatregelenprogramma 7B_062

De totale kostprijs voor de uitbouw van de saneringsinfrastructuur in het buitengebied voor ± 1.000.000 inwonerequivalenten wordt op basis van een extrapolatie over 12 proefgebieden geraamd op 7,6 miljard euro. Dit is met inbegrip van alle gemeentelijke en gewestelijke investeringen (in tegenstelling tot het investeringsbedrag vermeld onder de basismaatregel 'Richtlijn Stedelijk Afvalwater').